

Aldona Chlewicka-Mączyńska

Sprawozdanie z Konferencji „Muzea uczelniane: wyzwania, zagrożenia, możliwości”

Politechnika Łódzka, 17-19 września 2018 roku

Report from the Conference on “University Museums:
Challenges, Threats, Opportunities”

Lodz University of Technology, 17-19 September 2018

W dniach 17-19 września br. odbyła się trzecia konferencja zorganizowana przez Stowarzyszenie Muzeów Uczelnianych (SMU). Stowarzyszenie powołane zostało w 2014 r. Jego celem jest działalność na rzecz rozwoju muzeów uczelnianych oraz na rzecz zachowania dziedzictwa akademickiego¹. SMU rozwija intensywną współpracę ze środowiskiem muzealników, m.in. z Narodowym Instytutem Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów (NIMOZ), International Council of Museums (ICOM), International Council of Museums Polska (ICOM Polska), ICOM Committee for University Museums and Collections (UMAC) oraz Universeum – European Academic Heritage Network. 4 października br. SMU brało udział w podpisaniu porozumienia o współpracy Forum Polskiego Muzealnictwa. Celem konferencji „Muzea uczelniane: wyzwania, zagrożenia, możliwości” było m.in. „omówienie roli, jaką spełniają muzea uczelniane, problematyki ich działalności wobec nowego

¹ Stowarzyszenie Muzeów Uczelnianych, Statut, <http://muzeauczelniane.pl/statut/> [dostęp: 30.10.2018].

Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce (Ustawa 2.0), a także określenie nowych wyzwań, możliwości czy zagrożeń związanych z funkcjonowaniem muzeów uczelnianych”².

Wśród zaproszonych gości był m.in. dyrektor NIMOZ dr hab. Piotr Majewski, prof. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Na początku przedstawiona została publikacja *Muzea uczelniane. Katalog*, przygotowana w 2017 r. przez SMU. W XII edycji konkursu „Mazowieckie zdarzenia muzealne – Wierzba” książka zajęła pierwsze miejsce w kategorii „Wydawnictwa muzealne”. W pierwszej części obrad podsumowano wyniki badania statystycznego nad polskimi muzeami uczelnianymi w roku 2018. Następnie zaprezentowało się 7 łódzkich muzeów i archiwów uczelnianych, a po nich kolejne nowe jednostki przystępujące do SMU. Po południu odbyła się dyskusja panelowa, która w założeniu poświęcona miała być różnym problemom związanym z funkcjonowaniem muzeów uczelnianych, tj. organizacji zbiorów, procedowaniu regulaminów, sprawom finansowym itp. Głównymi dyskutantami byli: dr Jan Daniluk, dyrektor Muzeum Uniwersytetu Gdańskiego, dr Aldona Chlewicka-Mączyńska, dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (Bibliotece podlega Muzeum Uniwersyteckie i Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego) oraz dr n. med. Marek Bukowski z Muzeum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. W trakcie dyskusji okazało się, że najważniejszym tematem jest przyszłe funkcjonowanie muzeów w świetle Konstytucji dla Nauki (Ustawa 2.0)³. Zwrócono uwagę na brak w ustawie zapisów dotyczących muzeów, konieczność określenia grupy pracowników muzeów uczelnianych i problemy z pozyskiwaniem funduszy na działalność. Temat ten rozwinięty został trzeciego dnia obrad w trakcie warsztatów i pojawił się następnie w dyskusji podsumowującej.

Drugi dzień konferencji rozpoczęło szkolenie prowadzone przez mgr Elżbietę Zyglę z Muzeum Narodowego w Krakowie, poświęcone zabezpieczeniu zbiorów w trakcie ich przemieszczania, przechowywania i eksponowania. W dalszej kolejności przedstawione zostały referaty dotyczące unikatowych ekspozycji uczelnianych, wyzwań, jakie stoją przed muzeami uniwersyteckimi, gromadzenia obiektów naukowych, ewidencji zbiorów, strategii muzeów, edukacji, wykorzystania możliwości publikowania na Youtube. W ostatniej części obrad zaprezentowano działalność Warszawskiego Muzeum Medycznego.

Na trzeci dzień zaplanowano pracę w grupach roboczych: ewidencja i zarządzanie zbiorami, misja i strategia, edukacja, zbiory medyczne, zbiory przyrodnicze, instrumenty naukowe. Ze względu na duże zainteresowanie tematami bieżącymi ograniczono liczbę grup. Najbardziej burzliwe dyskusje toczyły się wokół przyszłości muzeów uczelnianych w kontekście Ustawy 2.0. Z uwagi na fakt, że uczelnie

² Stowarzyszenie Muzeów Uczelnianych, *Sprawozdanie. Konferencja naukowa „Muzea Uczelniane: wyzwania, zagrożenia, możliwości”, Politechnika Łódzka 17-19 Października 2018 roku*, <http://muzeauczelniane.pl/wp-content/uploads/2018/10/konferencja-2018-sprawozdanie.pdf> [dostęp: 31.10.2018].

³ Konstytucja dla Nauki, <http://konstytucjadlanauki.gov.pl/> [dostęp: 30.10.2018].

działają jako jednostki autonomiczne, należy w pierwszej kolejności skupić się na umieszczeniu odpowiednich zapisów w statutach uczelni. Problem ten ukazano jako najbardziej palący. Konkluzje przedstawiono następująco:

1. W ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce brak zapisów poświęconych muzeom. Jednak nie zamyka to możliwości ich istnienia. W art. 11. ust. 1⁴, następujące punkty dotyczące podstawowych zadań uczelni mogą bezpośrednio odnosić się do działalności muzeów: 9) upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki i kultury, w tym przez gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych, informacyjnych i archiwalnych; 10) działanie na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych. Punkt 3) (prowadzenie działalności naukowej) może dotyczyć działalności muzealnej⁵, a punkt 7) (wychowywanie studentów w poczuciu odpowiedzialności za państwo polskie, tradycję narodową, umacnianie zasad demokracji i poszanowanie praw człowieka) – zadań muzeów.

Muzea uczelniane mają bardzo różne umocowanie w strukturach uczelni. Funkcjonują jako jednostki ogólnouczelniane, podległe wydziałom, instytutom, połączone z bibliotekami itp. Powinny być jak najbardziej autonomiczne, najlepiej jako jednostki ogólnouczelniane. W związku z tym należy postarać się, aby zapisy dotyczące muzeów, ich zadań i miejsc w strukturze, znalazły się w statutach uczelni.

2. Stanowiska, jakie zajmują pracownicy muzeów uczelnianych, są bardzo różnicowane, od technicznych, przez administracyjne (specjaliści, bibliotekarze), dydaktyczne, po naukowe. Warunki do zajmowania stanowisk zawodowych muzealników dyplomowanych określone są w ustawie o muzeach. W uczelniach należy spróbować określić stanowiska, kwalifikacje do ich zajmowania, zadania i zaszerogowanie, tak aby następnie można było wprowadzić je do statutów i regulaminów pracy.
3. Muzea nie mają możliwości starania się o dodatkowe środki spoza budżetów uczelni. Należy dążyć do wprowadzenia mechanizmów finansowych, które pozwoliłyby na działalność muzealną, tj. naukową, kulturalną, edukacyjną i ochronę dziedzictwa akademickiego.
4. Ochronę dziedzictwa akademickiego należy uznać za działanie kluczowe dla uczelni, stąd konieczność propagowania i określenia roli w rozwoju akademickości.

Wśród innych postulatów wymieniono: tworzenie właściwych komisji ds. wyceny obiektów, oceny ich wartości artystycznej, estetycznej, naukowej i historycznej; określenie polityk gromadzenia właściwych dla danych muze-

⁴ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz. U. poz. 1668 i 2024.

⁵ Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2018 r., poz. 720 i 1669; dalej: „ustawa o muzeach”) nie nakazuje wprost muzeum działalności naukowej. Inaczej jest w przypadku np. bibliotek naukowych, jakimi są biblioteki szkół wyższych. Te, zgodnie z ustawą z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2018 r. poz. 574 i 1669), taką działalność prowadzą.

WYDARZENIA

Aldona Chlewicka-Mączyńska

ów, w tym także zasobów niematerialnych; przygotowanie strategii spójnych ze strategiami uczelni; tworzenie instrukcji dotyczących zabezpieczenia majątków, zapewnienie dostępu do baz danych i katalogów. Sprawę uzgadniania regulaminów muzeów z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego pozostawiono otwartą, do decyzji uczelni.

W trakcie konferencji uczestnicy mieli możliwość odwiedzenia kilku łódzkich placówek: Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego oraz Muzeum Geologicznego tejże uczelni, jak również Centrum Nauki i Sztuki Akademii Sztuk Pięknych.